

Devetič. Grajšinske gosposke imajo sodniško in politiško vladbo za ta čas do vpeljanja cesarskih gosposk na državne stroške še dalje peljati.

Desetič. Sklep, ki je v šestim razdelku zavoljo odškodovanja del in davšin v blagu in denarjih izgovorjen, ne brani, ako bi po osmim razdelku postavljena komisija ta sklep s poznejšimi naklepi razločiti ali prikrajšati utegnila.

Enajstič. Tudi siljenje vol in žganje pri grajšaku kupovati, ima z vsimi svojimi dolžnostmi jenjati.

Našim ministram notranjih oprav, pravice in denarstva je povelje dano, to postavo doveršiti.

Dano v našim poglavnim in stolnim mestu na Dunaji sedmi dan kimovca tavžent osemsto in osem in štiridesetiga léta, in v štirinajstim létu Našiga vladarstva.

Ferdinand s./r.

Wessenberg, **Dobelhoff,** **Bach,** **Latour,** **Krauss,** **Hornbostl,** **Schwarzer,**
 ministrov predse- minister notranjih minister pravice. minister vojništva. minister denarstva. minister kupčij- minister očit. del.
 nik in minister oprav. stva.
 vnanjih oprav.

Dopis iz Štajarskiga.

1. dan tekočiga mesca pridem v Rogatec, in tam mi pripoveduje nek znan gospod od Štajarsko-Hervaske meje smešno pa tudi resno prigodbo. 29. pretečeniga mesca ponoči ob 10. začnejo po vsem Zagorji na Hervaškim pri vsih cerkvah z vsimi zvonovi na vso moč zvoniti; po višinah in hribih luči kot kresi svetijo in strel se sliši od vsih strani. Neizrečen strah prepade težane v Krapini, grajšake in seljake na meji; plašni poberejo blagá kar se da, in bežijo na Štajarsko v gore in hoste Macelske planine, kér družiga ne mislijo, kakor de protivni Madžari so v deželo priderli. Drugi dan se zmotá odkrije, strah pred Vogri sicer mine, ali drugi strah jih obda, ko zvedó, de večerejnji hrup in šum je egiptovskim kobilicam namenjen bil. Prikazal se je požirin marčes; ga odgnati je ukaz prišel, strelati, zvoniti, kaditi in tako silno žival odpoditi. Štiri ure od Rogatec v Razboru in Bedekovčinah so se kobilice na pol ure širokosti in dve uri na dolgost na tla spustile in vso zelenino pozobale. — Ura ravno deset odbije in mi se spat spravljamo, ko na enkrat šum v Rogatec postane; vse je pokoncu viditi kaj de je, — in glejte na vsih hribeh po Hervaškim veliki ognji gorijo, pri vsih cerkvah zvonijo, in ljudstvo vreši na glas, de je človeka strah, kakor pred večerejnjim ravno taka je sinoči bila. Zvedili smo danes, de so se kobilice blizo Brešce tudi že na Štajarskim vsedle. Ako je ta gotova, takó jih tudi že na Krajnskim imate. *) Bog nas še te nesreče varuj!

Kér iz Hervaškiga skozi Vogersko več pošte ne gredó, je slavni ban Jelačič v Rogatec tudi pošto vtemelil, ktera Hervaško pošto z železnico v Poličanah veže in združí; prvi dan tekočiga mesca sta se že dva Hervaška poštna vozá pripeljala in posihmal gré vsakdan. — Jutro se bo Celjske narodne straže bandero častito blagoslovilo; iz cele Celjske kresije pridejo poslanci narodne straže raznih mest in tergov; zvečer bo igra v gledališu in v torek velik ples; de brez velikih obedov in pijač ne bo, se tako vé. Jože Hašnik.

Šolski dopis iz Bohinja.

Si o sedanjih prekucijah glavo nekoliko izjasniti, in svoje misli saj za kratek čas na kaj družiga obrniti, si morebiti marsikdo vmés tudi kako drugo novico brati ali slišati voši. V to naj sledéca šolska novičica bo — s ktero posebno vnéte duhovne učeníke, vse dobre, pridne šolníke in vse skerbne starše in prijatle šol razveseliti želim. Če se bo s tem kako sercé v prid in blagor ljube mladosti obudilo in vnéto, se bodo moje želje nar obilniši spolnile.

*) Dosihmal nismo od te nesreče na Krajnskim nič zvedili. Vredništvo.

Že v 34. in 35. listu lanjskih Novic sim bil od tačasne šolske poskušnje in sploh od pridne, vsakdanje in nedeljske šole, ki je na Bistrici v Bohinji, povedal — kar je potem v 44. listu tudi neki gospod Teržacan L. P. po lastnim prepričanji poterdil. Ne de bi, kar sim že takrat dopovedal, ponavljal, zdaj zlasti le to oméni ti hočem, kar iz posebnih okoljšin létašnje šolske poskušnje noviga, lepiga vé.

Bilo je 25. pretečeniga mesca maliga serpana (svetiga Jakoba dan), ko se je na Bistrici šolska poskušnja obhajala. Otrók je bilo vse natlačeno, in tudi staršev in drugih ljudi je obilo gledat in poslušat prišlo. Med več duhovnimi in nekaj družih gospodov so tudi častitljivi gospod-tehant — v toliko večji podbudo in veselje otrokam — pričujoči bili. In ko so prijazno otroke nagovorili in jim serčenost dali, de naj se, kar so se lepiga naučili, dobro skažejo in verlo obnašajo, se je po molitvi po tréh delinah, v ktere so otróci za učenje razločeni, jelo navadno spraševanje. Nar pred, kakor sploh, je bilo spraševanje iz keršanskiga nauka in iz zgodb svetiga pisma; na tó branje (iz trojnih za vsako delino posebej odločenih bukev) z dopovedanjem tega, kar se je bralo; potem je bilo rajtanje iz pameti (ali iz glave) in na tablo; in na zadnje slovensko pisanje na tablo z razlaganjem za pravopis vediti potrebnih ravnil. Pri rajtanji nam je bilo še posebno vséc, de je pridni šolnik, gosp. Jakob Mencinger, otroke navadil, vse iména, zaznamke in pravila pri številstvu v čisti slovénsini dopovedovati, in se niso popaçene nemške besede vmés blodile. Vse spraševanje in otrók gladko odgovarjanje in spodobno vedenje in zaderžanje pa je spričevalo, kaj v resnici skerbni duhoven učeník in pridni šolnik veljá. Le škoda, ko bi ta šola sčasama nehala, kér za šolníka še nič stanovitnih dohódkov, in tudi še lastne hiše za šolo ni — fara sama pa tudi vsiga ne zmóre!

(Dalje sledí.)

Vesela novica iz Černiga Verha šolskim prijatlam.

V torek 22. veličiga serpana tega léta je bil za nas Černo-Veršce Ipavskiga okraja v resnici práv vesel dan. Obhajalo se je namreč práv praznično izpraševanje malih šolarjev po dokončanem šolskim létu. To izpraševanje je bilo pa še toliko slavniji in vse iz cele okolice ga je še toliko željniši zató pričakovalo, kér že čvetero lét — odkar je bila namreč skorej cela vas, Černi Verh, strašno pogorela — kaj taciga tukej ni bilo. 30 čedno, po nedeljsko oblečenih učencov, mladenčev in deklíc, je pri ti poskušnji bilo, ki so vpričó 12 častitih gospod-duhovnov iz bližnjih in tudi daljnih krajev tako gladko in jasno odgovorjali, de se naša ljuba podfara tolikanj hasna in lepiga napredka od še le létaš

tako težko delo, zlasti pa, če župan ali soseskinci predstojnik ne sprevidi, koliko de ta mala sprememba izdâ. Ako se dobí podlaga od ene soseske, je lahko tudi pri 100 drugih enako povikšanje že po podobnosti storiti.

To povikšanje cene je pa čisti znesik toliko povzdignilo, kolikor nihče mislil ni, ter je naprej odločeno visokost presešlo; je bilo tedaj treba zopet znižati. Tako se je pogrešik s pogreškam popravljal, in se je katastrofer zoper pravico in resnične primere stlačil.

Nasledki tega nepostavniga ravnanja so v kratkim ti le:

1) Štajarsko oravno ali njivno zemljiše je cenjeno, gledé na čisti dohodik, na vsaki oral čez 6 gold., rodovitniši in vredniši avstrijskoga pa le z 5 gold. in 24 kraje.

2) V več okolicah (zlasti v Marborski kresii na Pesnici) so njive proti travnikam previsoko cenjene.

3) Vinogradi v Ormužu, v Velki Nedli, v Maleku, Šahenturnu in zgornji Radgoni v Marborski, ravno tako v celi Celjski kresii stojé na previsoki stopnji čistiga dohodka, če se primerijo z ceno normalnih lét od 1824 do 1828.

Uboga Celjska kresija, ki nikakoršnih obertnijskih zaslužkov nima, mora zdaj vsako léto 30,000 gold. gruntiniga davka več plačati, kakor plačate obé po živinoreji, kupčijskih in obertnijskih dobičkih bogatejši poltretjikrat veči kresii Judenburg in Bruk skupej; kar tudi nar bolj od presodkov prevzeti gornji Štajar tajiti in za pravično spoznati ne more. To dobroto mora Celjska kresija samo temu zahvaliti, de zraven preobložene Krajske kresije Noviga mesta leži.

Kér se je v kljub danim zapovedim posvetvanje brez stanovskih namestnikov godilo, se lahko vidi in razjasni, zakaj se nihče zoper to dokončno odločbo oglasil in pritožil ni; in če bi se bil tudi kdo vzdignil, bi nič izdalo ne bilo pri znanim namenu dvorniga odseka za davke in pri znani nepremotljivosti kancelijskih gospodov. Če se je kdo čez napčno razpoložjenje davkov pritožil, so gosposke vedno enako odgovorile, de zdaj ni časa za take pritožbe.

Po ti umetno izpeljani in spričani razlagi vsih napak in pomot, mnogospoštovani gosp. poslanec, ki hoče, de bi vse dežele po enaki meri davke odrajtovalé, kakor pravica terja, ministra denarstva naprosi, de bi se vnovič kataster v doljnim Štajarji pregledal in vse v létih 1836 do 1840 storjene pomote popravile, in de bi se ukazalo:

a) de se za postavo vzamejo v léto 1832 doveršeni in že poterjeni zneski;

b) de bi se pri pravično in natančno podani primeri izpeljanim popravljeni tudi na pritožbe po postavah gledalo;

c) de bi se to delo le takim ljudém pod vodstvom deželnega poglavarstva izročilo, ki deželo dobro poznajo, ki so pošteni in na ktere se ljudstvo zanese.

To je v kratkim prošnja mnogospoštovaniga gosp. Dominkuša, in jez se mu tu pri ti priložnost namesto njegovih voliteljov, sosebnó pa Krajcov zahvalim, de se je v ti za telesno blagovitnost Štajarske in Krajske dežele toliko važni reči serčno potegnil.

Hvala bodi vam Optujski volitelji, de ste za namestnika zbrali možá, kteriga v ljubezni do domovine, do slovenskiga jezika in narodnosti nihče ne preseže. Taki možjé so pravi namestniki Slovincov.

Na Dunaji 2. kimovca.

Peter Kozler.

Še ena beseda zastran narodne straže kmetam.

Unidan sim se zopet prepričal, de kmetje še večidel mislijo, de narodna straža (Nationalgarde) je le mestna naprava, s katero se samo mestniki pečajo — za kratek čas.

Gróžno se motite, ljubi moji, ki kaj taciga mislite. Že imé narodna straže pokaže, de je straža celiga naróda po mestih in po kmetih, ne pa le mestnikov samih. Takó so Cesar zapovedali, in če si kmetje dosihmal še niso narodne straže napravili, jo bojo pa mogli prihodnjic napraviti, kadar bo deržavni zbor na Dunaji to reč terdno sklenil in stražne postave dal.

Nekterim kmetam se morebiti ta reč clo igrača zdi. Ljubi moji! tudi to je velika pomota. Kakor zdej niste več podložniki nekdanjih grajšin, takó se bo po novih postavah tudi še marsikaka druga reč premenila in potem takim tudi soldašina. Ob časih mirú se bo število vojakov (soldatov) silno pomanjšalo in namesto njih bo vsaka soseska imela domačo ali narodno stražo, ki bo (brez posebne obleke) skerbela za mir in red v svojim kraji.

Spoznajte tedej, dragi deželani! de narodna straža je ravno tako vaša kot naša. De smo si jo v mestih poprej napravili, kakor po kmetih, se je morde zato zgodilo, ker nam je je v mestih bolj potreba.

Tudi kmet in rokodellec se zdej po postavi gospoda imenujeta.

Unidan sta mi dva kmeta pripovedovala, de se jima smešno zdi, de sta bila po pismu v kancelijo povabljena in „gospoda“ imenovana. „Ne véva“ — sta rékla — „ali gospodje v kancelii norce iz nas kmetov delajo, ali kaj?“

Ljubi moji! to ni nobena norčija, ampak resnica po očitnim Cesariskim povelji. Po novih ustavnih postavah ni nobeniga razločka med nami, kakor samo ta, ki nam ga častitljivost našiga obnašanja in omikano zaderžanje da. De bomo duhovne in deželske naprejpostavljene tudi prihodnjic imeli, de jih bomo spoštovali in se postavam pokorne skazali, to vsak sam vé, kteri le enmalo pomisli, de svobodnost ali frajost ni razujzdanost, ktera vsako družino, tolikanj več pa celo cesarstvo v nič spravi, kar žalostne prekucije starih časov očitno kažejo.

Vsak samostojni kmet ali rokodellec je tedej zdej gospod in se bo gospod klical, kakor smo mi že zdavnej v Novicah v imeniku prejemnikov vsaciga „gospoda“ imenovali. Torej pa milostljivi Cesar tudi pričakujejo, de se bo vsak takó obnašal, kakor se gospodu spodobí, to je, priljudno in omikano, cesar se pa človek le v šoli in med dobro tovaršjo nauči, čeravno doige suknje in gosposkiga klobuka ne nosi. Saj obléka ne stori praviga gospoda, ampak vednost, lepo obnašanje in blago serce.

Kér ste tedej, dragi kmetje in rokodelci! povzdignjeni na enako stopnjo z drugimi deržavljanji (Staatsbürger), se boste gotovo tudi v vsim spodobno obnašali — torej tudi ne ošabno čez druge povzdigovali, kér taka pravica nobenimu ne gré.

Šolski dopis iz Bohinja.

(Dalje.)

Po dokončanem spraševanju je bilo deljenje daril, pri kterim so zmed nar pridniših solarjev in solaré iz vsih treh delin nektere z lepimi, za nje primérjenimi bukvicami obdarovani, drugi pa pohvaljeni bili. Na zadnje so bili otróci tudi še zavoljo sadjoréje očitno pohvaljeni, ktere so se létas še bolj in še v obilnišem številu, kakor lani, poprijeli, takó de jih je zmed 176 otrók, ki so v vsakdanjo šolo hodili, samó 56, kteri nič sadnih drevésc priredili in se s tem nič pečali niso. Osim fantov in déklic, ki so se pri presajevanju, cépljenju, plétvi, snaženju in oskerbovanju drevésc nar pridniši skazali, je pa, kakor je bilo pri lanjski šolski poskušnji obljubljeno, še posebej obdarovanih bilo, kér so jim gospod oskerbnik baron Cojzovih fužin sami iz svojiga v denarjih podeliti dali.

Obdarovanim in pohvaljenim v veselje so tudi v to najeti goodei vmés jo zagódlí — de je bilo vse vesélo. —

S tem pa ni bilo še dokončano; — k sklepu smo bili še priče, česar bi nihče pričakoval ne bil, in kar je vsih pričujočih serca ganilo. Priden šolar, Janez Rabič po iménu, od gospoda J. B., začelnika in duhovnika učenika te šole, v to podučén in pripravljén, stopi zmed sréde svojih tovaršev, se vsim pričujočim gospodam ponižno priklóne, ter sledéci vsim šolskim okolišninam primérjeni nagóvor ima:

„Naj mi bo dovoljeno, današnji, za nas šolske otroke praznični, veséli dan očitno povedati, kar moje in mojih šolskih tovaršev in tovaršic serce občúti in na znanje dati želí. — Hvala priserčna nar pred Vam prečastiti ptuji gospodje! kí ste nam revnim otrokam veselje storili, nas tukej danes obiskati, in za vse dobro vnémati. — Vam pa, naši gospodje učéniki! se mi révki dosti zahvaliti ne moremo. Ljubi Bog, náš nebeški Oče, naj Vaše prizadevanje blagoslovi, naj Vam tukej in tam vse dobro da. Prosimo Vas, bodite nam, Vam iz serca vdanim otrokam, še za naprej skerbni učéniki in očetje! — In vi, preljudi naši starši, in drugi prijatli in dobroniki, kí nas srečne imeti želíte! glejte in bodite prepričani, de čas, kar smo v šoli bili, nikakor zgubljen ni; de nam bo to, kar smo se tukej lepiga in dobriga naučili, k pravi sreči več pomagalo, kakor vse časno blagó. Zató, preljudi naši starši! se Vam iz serca zahvalimo, de ste nam v šolo hoditi dovolili, in Vas lepó prosimo, de nam to veliko dobroto še dalje vživati pustite. Še veliko rajši Vas bomo ubogali in še rajši molili za Vas. — In vi, moji spreljudi šolski tovarši in tovaršice, kteri bote danes šoli slovó dali! ne pozabite nikoli lepih nauk, kí ste jih tukej prejeli; živíte takó, de bote staršem in učénikom v čast in veselje, in de bote v svojim zadržanji pokazali, de ste pridni šolarji in šolarec biti. — Naj tudi še Vam, Vi vsi drugi moji šolski bratec in sestrice! danes eno besedo povém. Kaj ne, vse lepó in veselo se Vam danes zdi? Zató hodite radi — radi v šolo, de bodo gospodje, starši, angeljéki in vsi nebeški prebivavci nad Vami veselje imeli. — Prečastiti gospodje! ponižno Vas prosim, ne zamérite mi, de sim mlad fantič takó po domače vpríčo Vas govoriti se prederznil. Z Bogam!“

Obljubim, de je malokteri govor s še takó iziskanimi besedami in po vsih vladinah govorstva izpeljan toliko zdal, kakor ta kratki, prosti nagovor mladiga šolarčka. Kaj je bilo v stanu tudi bolj v živo otrokam in staršem prid dobre šole pokazati? Ali ni bilo to nar pripravniši hvaležnost, pokoršino, ljubezin, vnezo za vse, kar je v resnici in stanovitno dobro, v mladih sercih otrók obuditi? To niso bile le naučene besede — prišlo je iz otročjiga, nedolžniga serca, in je tudi globoko v serce séglo. Zakaj med tem, ko je fantič to govoril, in kakor so besede nanesle, se je zdej proti gospodam, zdej proti drugim poslušavcam, zdej proti šolarjem obernal, in se, proti komur se je spodobilo, priklonil, in se tudi drugači, kakor je čutilo napeljalo, primérjeno obnašal in to v svojim unanjim pokazal: so se starši in drugi pričujoči jeli solziti, otročiči so začéli rutic iskati in se brisati, in ménim, de nikogar ni bilo, kteri bi v sercu ginjen ne bil. Obljubim, de so vsi starši, kar jih je pričujočih bilo, si sami pri sebi mislili in rekli: O ja! radi vas bomo v šolo, radi k takim učénikom še pošiljali. In vsi otročiči so gotovo v sercu želeli in obetali: radi bomo ubogali, radi, še rajši bomo v šolo hodili zanaprej!

Potem ko je mali govornik vidno ginjen, kér je pred seboj vse se solziti in jokati vidil — toliko de njega samiga premagalo ni — srečno to dogovoril, stopi nazaj med svoje šolske tovarše in tovaršice, in reče: „Mi otročiči pa zdaj še v zahvalo za vse, kar smo se do-

briga in lepiga naučili, serca in roké k Bogu povzdignimo in zapojmo mu zahvalno pesmico.“ Šolarček jo zapoje in drugi za njim. Takó je bilo vse lepó dokončano. (Konec sledi.)

Slovstvo.

Kratka slovenska slovnica za pervénce. Na svitlo dal Dr. J. Muršec učitelj veroznanstva pri st. st. meščanski šoli v Gradci 1847.

(Dalje.)

8. §. K zapominku od spodej (*) bi bile morebiti tudi pristaviti iména: priča, dekle, deklíč. —

10. §. Beseda „sklon“ namesto dosedanjiga rabotniga „padeža“ je mnogo líčniši od poslednjiga; to veljá tudi od marsikterih družih imenovavk te slovnice, tako postavimo, se nam iména posamesnih sklonov: „imenovavnik, rodivnik“ i. t. d. bolj pripravne in podvizne (praeis) v zaznamovanji zdé, kakor ko bi v podobi prilogov: „imenovavni, rodivni“, i. t. d. bile. Kakó podvizno se postavim erste Endung der vielfachen Zahl sächlichen Geschlechtes zamore po slovensko reči: množni srednji imenovavnik i. t. d. Namesto „druževnik (Social.)“ bi utegnili boljši biti „druživnik“ naravnost iz nedoločivnika (infinít.) „družiti, druživen“. Sčasama bodo slovenski slovníčarji imenoslovje ali terminologijo bolj in bolj vgladili, ter pričelili in vličili, de se bode z eno ali z malo besedami mnogo reklo.

Nekaj od sklanjanja imén.

11. §. Dobro bi bilo za terdno vstanoviti, de možki in srednji enobrojni prisvojniki (dat. sing. masc. et neut. gen.) naj bi imel vselej končnico *u*, kakor je bilo rédno v staroslovanskim jeziku (razun možkih, kí so prirastliko dobivale; permeri „Dobrovsky — institut. ling. slav. str. 460 in dalje.); naj bi že po tem v mestniku (lokal) bilo *u* in *i* na zbiranje, desiravno bi tudi tukej *u* utegnil boljši biti, (razun morebiti pri iménih, kí pred mestnikovo končnico čerko *j* imajo). Zakaj *i* je vozek ali tesen glasnik, kí ima nar manj polnoglasja, — pevci in govorniki nič práv za-nj ne marajo. Češki učeni pred kej časom so menili kej delati, kér so práv pogosto polnoglasnice s tesnejšimi zamenjevali, ali jih tudi celó odmetovali, ter pisali postavim: „čəkati, jítro, sméh, mšica, psati“ namesto: „čəkati, jutro, sméh, mušica, pisati in sila veliko enaciga velikrat zoper navado ljudskiga govorjenja. Pa sedanji jim niso za to nič hvaležni (priméri „Elemente der altböh. Gramm. von P. J. Šafarik, herausg. v. Jordan, Leipzig str. 14. in dalje). Eđen zmed poglavitnih vzrokov, zakaj de so se Slovaki Čeham v slovstvu jéli odtégovati, in v lastnim narečji pisati, terdi učeni Štur de je, kér so Slovaki prvotne oblike jezika bolj ohranili, kakor Čehi. Tudi Slovencam bodo morebiti nasledniki bolj hvaležni, ako se jim polnoglasin jezik ohrani, de se namreč glasniki ne kerčijo, de bi namesto širokih tesnejši pisali, (razun kjer lastnost jezika ali pa blagoglasje ozke tirja) in tudi ne izpušajo. —

Sosebna lastnost slovenskiga jezika je dvobroj (dual), kteriga so vsi drugi Slovani že zdavnej zgubili; torej sméno ž njim ponosni biti. Kako terdó se ga Slovenec derži, se iz tega razodeva, de ga v govorjenji v dvobrojnim mestniku, kjer se je njegov nekdanji sklon *u* zgubil, kterikrat rajši z druživnikom dvobroja namesti, kakor de bi ga iz mnogobroja ravno tistiga sklona (mestnika, vzél. To je mende tudi gosp. spisavca nagnilo, v dvobroji mestnika skozi in skozi druživniku enaciga postaviti, desiravno končnica dvobr. mestnika (lok. dual.) ni o ma — a ma, ktera je druživnikova. Nekdaj je mestnik v dvobroji z rodivnikom vred imel *u*, zdaj pa je vender večidel enak z mestnikom mnogobroja. To počítiti, tukej postavimo dvobrojno sklanjo iména „slon“:

rativ-Verfassung), to je, po narodih novo osnovane dežele morajo — vsaka za se — svojo lastno vladbo za vse domače oprave imeti, ktere se sklepajo v domačih deželnih zborih v poglavitnem mestu dežele in v domačim jeziku. Na Dunaji pa naj bo središnje ministerstvo za oskerbovanje vunanjih državnih opráv s ptujimi deželami, vojskih in denarstvih reči, tergovine in kupčijstva. Na Dunaji naj bo državni zbor, h kateremu pridejo poslanci posamesnih dežel.

Le po ti osnovi se mora vsaka dežela tako vladati, de en narod drugiga ne tlačí in zatiruje; drugači nikdar ne bo mirú. Kmetje so odvezani poprejšnje podložnosti; kakor svobodni posestniki bojo poslani tudi oni od svoje soseske z enakimi pravicami v deželni zboru govoriti v rečéh svojiga kraja. V slovenskih krajih bo tedej slovenski jezik mogel biti jezik zbora, zato kér je jezik dežele.

Poslanci na Dunaji! dobro pomislite, de le taka zavezna ustava je skala, na ktero zamorete terdno ustavo postaviti: vsaka druga naprava bi bila le staro poslopje, od zvunej novo pobeljeno, od znotrej pa razderto, gnjilo, le za malo časa slabo podperto. Dr. B.

Kakor pri nas, také tudi drugod!

Za domovino in slovensko reč lepo vnete Celjske Novine v 9. listu iz Graškiga zbora takole pišejo:

„Sploh pa vam morem povedati ljubi Slovenci! de niso Nemci naši nar hujši sovražniki, ampak Slovenci, — Slovenci, ki tega lepiga imena vredni niso, ki slovenskiga jezika dobro govoriti ne znajo, boljši pa se ga naučiti ne upajo, katerim na vas in na slovenske šege merzi, in jim le to dopade, kar po ptujšini diši; ponemčani Slovenci, ali kakor jim prav rečete, nemškutarji — ti so, ki so se tudi v zboru na vés glas derli: nič slovenskiga, ampak vse le nemško. Še včeraj so se gosp. Gurnik še enkrat za slovenšino poskusili, ter terjali, de naj se postava da, de se bo prihodnjic pri krožnim (kresijskim) zboru v Celji vse po slovensko govorilo. Ali ni to prav govorjeno, Slovenci! de bote sami lahko vse razumeli, kar se bo govorilo, in sami lahko v slovenski besedi, ktere ste nar bolj vajeni, svoje misli povedali, ne pa še le druge okoli prosili, de bi namest vas po nemško govorili? Vém, de porečete: Ja. Ali kaj se zgodi! Nemci so tihi, ter pametno mislijo, naj storimo mi Slovenci na Slovenskim, kakor nam je drago. Ali glej! na enkrat se dva poslanca iz Marburškiga kroga vzdigneta po rodu oba Slovenca, ter bedasto terjata: „Vse po nemško!“ Glasen prepír in hrup se v zbornici vname, ali gosp. Gurnik se tako dolgo za Slovence hrabro bojujejo, dokler se zadnjic postava da, de naj krožni zbor vselej sam opravični jezik si izvoli. Slovenec nima navade, bližnjimu dobriga imena krastni, zato tudi jaz imena teh nemškutarjev ne povém, žalostno zadosti, de sta tako govorila Slovenca!“

Lejte! kakor pri nas, také tudi drugod! Pa je vse zastoj. Vsaka dežela mora svoje pravice doseči — vsim protivnikom vkljub!

Šolski dopis iz Bohinja.

(Konec.)

K temu, kar sim od Bistriške šole povedal, bi pa še vsim gospod-šolnikom rad nekaj v premislik dal.

Kakor vsakteri za pravi prid domovine vnet rodoljub z veseljem sliši ali bere od šolnikov, kteri si za omikanje in osrečenje mladosti v resnici veliko prizadevajo, in se ne le v besedi, ampak tudi v življenji s svojim izgledam dobre, katoljske učitelje skažejo: pa tudi vsačiga pošteniga človeka mora sercé boléti, ko vidi in sliši in zvé, kakošnim ljudém je mnogokrat mladost izročena, — šolnikom, kterim je vse drugo, bodi prav ali

pa ne, več mar, kakor to, za kar so postavljeni, kar je njih poglavitna dolžnost, in kar bi njih nar veči skerb biti imela. Dober, skemben, keršansk šolski učitelj je sreča mladosti, sreča soseske, sreča clo prihodnjiga róda, in torej vsiga spoštovanja, vse časti vreden; zanikern, brezvéstín, ali clo pohujšljiv šolnik pa je prava kuga za mladost in sosesko, vsim poštenim ljudém v zaničevanje. Ali — povéj mi kdo, s kakošnim pridam bo šolnik otroke učil, če je sam po sercu in zadržanju vés spačen? ali mu bo mar, česar je otrokam nar bolj treba, jih učiti in opominjati? ali mu bo resnica, njih um in pamet jasnití in njih serca boljšati in za vse dobro vnémati? Ali — dokaži mi kdo, kakó je v stanu šola pridna biti, in dober sad, ki se od nje pričakuje, donesti, če šolnik brez vsiga veselja do šole le kakor tlačán učí, toliko de čas naprej gré? če se nič ne zméni za tó, de bi se otróci zares in de bi se práv in s pridam učili? če nič na to ne gleda in se nič ne peča, naj zadržanje otrók bo, kakoršno hoče, naj se v šoli, v cerkvi in drugód vedejo, kakor se hočejo? Ali morejo potem takim starši, če od šole le malo ali pa nobeniga prida ne vidijo, otroke radi v šolo pošiljati, in zlasti v tacih krajih, kjer po pol ure ali pa še dalje do šole imajo? Pač res je torej, de je bolje nobena, kakor pa slaba šola!

Práv lepo in resnično je neki gospod, ki je „Ljubomir“ podpisan, v 26. listu létašnjih Novic pod naslovam: „Kaj delajo šolski gospodje po Štajarskim?“ — nekterim šolnikom, ki posebno iz oblasti duhovske gosposke prití hrepenijo, povedal in razjasnil. V tim so stavku, kteriga naj bi vsak šolnik pazno prebral in dobro premislil, med drugim pristavi: „Šola ljudí le tam cveté, kjer duhovski pastirji čez šolo svojo roko skerbno derzé.“ Gotove besede! — Bolj na tanjko v tem pisati nočem; pa, kdor jasno glavo ima, lahko umé. „Besede mičejo, izgledi pa vlečejo“, pravi pregovor in po pravici.

Ne pišem tega nikakor ne, de bi s tem koga razžaliti hotel; pa vender le tega ne vém, zakaj bi zavolj eniga človeka, ki je za učitelja postavljen, ali saj učitelj biti hoče, pa dostikrat prid številne mladosti, prid cele soseske in fare terpeti mogel? Kar pa s tem želim, je le to: de bi vsi, zlasti mladi šolski gospodje ali učitelji to dobro premislili in si k sercu vzeli, kar sim iz dobriga naména opomnil; de bi spoznali, de na učiteljih je za prid in blagor mladosti, za pravo osrečenje ljudstva in še prihodnjiga róda veliko veliko ležeče. Pa ne, de bi mi zamerili; kér dobriga svéta ali nauka dozvétí, naj pride od kogar in od koder hoče, nobenimu človeku ni v sramoto! Zlo zlo želeti je pa tudi, de bi, kadar bo, če Bog srečno vse poravnati in izpeljati da, na Dunajskim državnim zboru ustanovljenje in vredovanje šol na versto prišlo, se tudi, kakor je že v mnogih časopisih oménjeno bilo, šolnikom na kmetih prihodki ustanovili in zboljšali; de bi se pa potem tudi za to skerbalo, samo dobre, pametne, keršanske, po umu in sercu omikane šolnike postaviti, kteri, z besedo in z izgledam učiti zamorejo.

A. Pintar.

Kakó se Nemci v ptuje dežele preseljujejo.

V 212. listu Teržaskiga časopisa (Lloyd) beremo pod nadpisam (die deutsche Auswanderung) tóle: „Čeravno bo na Nemškim kmalo postava dana, de vsak posestnik sme zemljiše po svoji volji razdeliti, in de bojo potem večí zemljiša razdeljene, kar bo storilo, de botudi menj premožen človek tù in tam si zamogel kos svéta kupiti, se vender le veliko Nemcov pripravlja, svojo domovino zapustiti in si v Ameriki in Australii živeža iskati. Skušnja učí, de sploh vsako léto okoli 60 taveznt Nemcov svojo domačijo zapustí, ki na uni strani morjá svojo srečo išejo.“ — Ni tedej čuda, de si Nemci pri-